

Útmutató a hivatkozások és rövidítések egységes elkészítéséhez a Magyar Nemzeti Levéltár tudományos kiadványaihoz

I. Az Útmutató alkalmazása

I. a) Az Útmutató valamennyi MNL által készített össz- és tagintézményi tudományos kiadvány készítésénél alkalmazandó, tekintet nélkül arra, hogy elektronikusan vagy hagyományos, nyomtatott kiadványként jelenik meg az adott mű. Konferenciakötetek, monográfiák, levéltári füzetek, évkönyvek, valamint a forráskiadványok bevezető tanulmányainak készítésénél, illetve a forrásszövegekben alkalmazott jegyzetek tartalmi elemeinél is alkalmazandó. A tagintézmények honlapján megjelenő tudományos igényű közlemények esetében is ezt a szabványt kell alapul venni.

b) A nem tudományos kiadványok, közlemények (ismeretterjesztő, levéltár-pedagógiai munkák, képes albumok) esetében egyszerűsítve használatos, de – amennyiben alkalmaznak jegyzeteket – a művekre való hivatkozásoknak a levéltári jelzetek megadásának ez esetben is igazodniuk kell az Útmutatóban megfogalmazottakhoz.

c) A Magyar Nemzeti Levéltár könyvsorozatai közül a „Disszertációk a Magyar Nemzeti Levéltárban” könyvsorozat alapvetően elektronikus kiadványként készül önálló ISBN számmal. Ha az elektronikus mellett nyomtatott kiadásra is sor kerül, annak önálló ISBN számot kell kérni és ügyelni kell arra, hogy a színes képek milyen elrendezésben szerepeljenek a kötetben (főszövegben szétszórtnak vagy a kötet végén egyben).

II. A szakirodalmi és levéltári hivatkozások

1. Mind a szakirodalmi, mind a levéltári hivatkozásokat a főszöveg lábjegyzeteiben helyezzük el, rövidített formában:

Szakirodalom: Bónis 1971, 44.; Ember 1937, 85. => A név normál betű, nem verzál és nem kiskapitális.

Levéltári jelzet: HU-MNL-OL-P 325-XI.-1.; HU-MNL-OL-E 148-a.-26-19.; AT-ÖStA-HHStA-UA-AA-86.-31-32. => Az intézmények neve a nemzetközi levéltári szabványnak megfelelően jelölendő, levéltári szintek szóköz nélküli kiskötőjellel következnek.

Lábjegyzetekben felsorolásnál az egyes tételek elválasztására a pontosvesszőt (;) használjuk. Például: 1868. évi XLI. tc. 3. §.; 1937. évi XIX. tc.

2. A rövidítésjegyzéket a könyv végén helyezzük el „**Bibliográfia**” fő cím alatt az alábbi csoportosításban és sorrendben. A Bibliográfián belül alcímként az egyes forráscsoportok megnevezésével (Levéltári források, Kiadott források, Szakirodalom), forráscsoporton belül a rövidítések betűrendjében kell elhelyezni a hivatkozott források adatait. A Bibliográfiában csak a ténylegesen hivatkozott munkák szerepeljenek. A hivatkozott jogszabályokat, amennyiben több alkalommal és konkrét szöveghelyre utalóan hivatkozunk rá, rövidített formában ugyancsak megadhatjuk a Bibliográfia végén.

3. Levéltári forrásokra történő hivatkozás ajánlását lásd:

https://mnl.gov.hu/hogyan_hivatkozzunk

4. Kiadott források

A forráskiadványok esetében célszerű a legrövidebb rövidítést alkalmazni, elsősorban azt, amit a korszak kutatói gyakran használnak és ami bevett rövidítésnek számít. Valamennyi hivatkozás esetében az egyszerűséget és az átláthatóságot kell szem előtt tartani. Nem ragaszkodunk tehát a forráskiadványok rövidítésénél mereven a szerző/szerkesztő és évszám rövidítésmódhoz.

Bél Mátyás levelezése = Bél Mátyás levelezése. Sajt. alá rend., bevez. írta, jegyzet.: Szelestei N. László. Bp., 1993.

Géresi 1897 = Géresi Kálmán: A nagy-károlyi gróf Károlyi-család oklevéltára. V. Bp., 1897.

HO = Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius. Kiadják Ipolyi Arnold – Nagy Imre – Paur Iván – Ráth Károly – Véghely Dezső. I–VIII. Győr, Bp., 1865–1891.

5. Szakirodalom

a) Nem teszünk különbséget a könyv, könyvrészlet, periodika stb. között, ezért nem kell külön csoportosítva megadni a felhasznált szakirodalmat, csupán betűrendbe kell rendezni. A kötet szerzőjét, címét vagy az írást közlő kötetét, folyóiratét is normál karakterekkel írjuk. A bibliográfiai adatok felsorolásánál a szerző/szerkesztő teljes nevét adjuk meg, nem csak a keresztnév kezdőbetűjét. A kiadó nevét nem szükséges feltüntetni, de feltüntethető. Ez esetben azonban a bibliográfiában szereplő összes hivatkozott mű esetében meg kell adni egységesen ezt az adatot is a következő formában (Akadémiai Kiadó, Bp., 1998.). A kiadás helyét Budapest esetében Bp. formában rövidítjük, egyéb városnevek nem alkalmazunk rövidítést.

b) Alapelv, hogy a szakirodalmat a szerző nevével és a mű megjelenési idejével rövidítjük

Bónis 1971 = Bónis György: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Bp., 1971.

Ember 1937 = Ember Győző: A magyar királyi helytartótanács ügyintézésé I., 1724 – 1783. (első közlemény). Levéltári Közlemények 15. (1937) 84–161.

c) Azonos családnevű szerzők azonos évben közreadott kötetei esetében, megkülönböztetésül a hivatkozásoknál a szerzők keresztnevének betűjelét is megadjuk:

Kovács E., 2017; Kovács T., 2017.

d) Egy szerzőtől felhasznált több mű esetében, amennyiben a megjelenési év megegyezik, az évszám után tett betűjelzéssel teszünk különbséget a felhasznált kötetek között; a sorrendet ez esetben a betűrend határozza meg:

Engel 2003a; Engel 2003b

Engel 2003a = Engel Pál: Zsigmond bárói. In: Honor, vár, ispán. Válogatott tanulmányok. Szerk. Csukovits Enikő. Budapest, 2003. 225–246.

Engel 2003b = Engel Pál: Prozopográfia. In: A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Budapest, 2003.

e) Könyvek esetében megadjuk a sorozatcímet is (ha van), a címet követően zárójelben; s ha a sorozat egyes kötetait sorszámmal is ellátták, akkor azt is.

Wertner 1892 = Wertner Mór: Az Árpádok családi története. (Történeti nép- és földrajzi könyvtár 51.) Nagybecskerek 1892.

Kovács 1988 = Kovács Imre: Termelők és vállalkozók. Mezőgazdasági kistermelők a magyar társadalomban. (Rétegződés-modell vizsgálat IX.) MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete, Bp., 1988.

f) Tanulmányok, könyvrészletek esetében **In** szócskával adjuk meg a befoglaló mű adatait, s az adatsor végén jelezzük a tanulmány, könyvrészlet kezdő és befejező oldalszámát.

Forgó 2019 = Forgó András: Korszakváltás – elitváltás? A püspöki kar a török kiűzése utáni évtizedekben. In: Katolikus egyházi társadalom Magyarországon a 18. században. Szerk. Forgó András – Gózszy Zoltán. Pécs, 2019. 73–92.

g) Szerkesztett, illetve a szerkesztővel is rendelkező művek esetében a szerkesztő neve a cím mögé kerüljön, ne elé.

Esztergomi érsekek 1001–2003. Szerk. Beke Margit. Bp. 2003.

h) Szerkesztett művek esetében egyaránt lehet rövid(ített) címre (Esztergomi érsekek) és szerkesztőre (Beke 2003) hivatkozni rövidítéskor a célszerűség szerint, ám nem szerkesztett, hanem szerzőként jegyzett mű (könyv, könyvrészlet, tanulmány, cikk esetében) mindig a szerző neve és kiadás éve hivatkozási módot alkalmazunk.

i) Több szerző/szerkesztő nevének megadása: ha háromnál több szerzője/szerkesztője van egy műnek, akkor az első név feltüntetése után az „et al.” következzen. Pl. Beke et al. 2003.

j) Rövidített vagy hiányosan feltüntetett bibliográfiai adatok jelzése:
Ha a hivatkozott munka címlapján rövidítve szerepel a szerző keresztnéve, []-et alkalmazva egészítsük ki (amennyiben ez lehetséges).

Ha a kiadás helye, éve nem szerepel a címlapon, akkor H. n., illetve É. n., illetve H. é. n. szerepeljen, ám ha valamelyik adat kideríthető, akkor az [kapcsos zárójelben] szerepeljen. Például: H.n.[Bp.] 1938., vagy: Bp. é.n. [1938.], vagy: H.é.n. [Bp. 1938.]

k) Sajtótermékben megjelent forrásra való hivatkozás esetében is a szerző családneve, évszám rövidítésmódot kell alkalmazni. A cikket tartalmazó sajtótermék adatainak megadásánál pedig a napilap és hetilap neve, a megjelenés éve és a nap szerepeljen. (pl. Új Idők, 1899. július 30.; Magyar Gazda, 1848. március 26.; Világ, 1926. február 5.).

l) Internetről letöltött, de alapvetően papír alapú anyagok esetén (pdf) kettős hivatkozásra nincs szükség, akkor sem, ha interneten és nyomtatott változatban is megtalálható a forrás. Minden esetben a nyomtatott kiadvány adataira kell hivatkozni, a pontos oldalszám megadásával, az internetes linket nem közöljük.

m) A nem papíralapú, csak interneten (ISBN és ISSN szám nélküli) megjelent cikkeket a következőképpen kell idézni: A letöltött anyag adatai: szerző és cím, majd a weboldal címe (a hozzáférés ideje).

Példa:

Oláh 2017 = Oláh Tamás: Nyáradselye református templomának segélyezése.

http://reformacio.mnl.gov.hu/nyaradselye_reformatus_templomanak_segelyezese

(Hozzáférés: 2017. június 2.)

n) Idegen nyelven megjelent forrásra történő hivatkozás:

Idegen nyelvű könyv esetében a szerző/szerkesztő nevének megadása hivatkozáskor a következők szerint történjen: a vezetéknev kerüljön előre, majd egy vessző után a keresztnév kezdőbetűje. Ugyanez a helyzet magyar szerzők idegen nyelvű publikációi esetében is.

Derolez 2004 = Derolez, Albert: The Palaeography of Gothic Manuscript Books. From the Twelfth to the Early Sixteenth Century. Cambridge 2004.

Idegen nyelven megjelent munkák esetében a Szerkesztő(k) szó megjelölését a kötet megjelenésének nyelvén, a nemzetközileg is alkalmazott rövidítési formában tüntesse fel (Ed., Hrsg., Red. stb).

p) Többkötetes munka esetén a kötetek száma a cím után közvetlenül (de kötet vagy köt. szó nélkül) szerepel. Például: Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpádházi királyok alatt. I–II. Bp., 1899.

III. További, a szerkesztői munkát nagyban segítő kéréseink:

- A kéziratban az évszázadokat – idézetek, tanulmány- és könyvcímek eredeti előfordulásának kivételével – arab számmal tüntetjük fel.
- A kiemelő szövegnél a szerző használhatja a kurziválási lehetőséget, leginkább idegen nyelvű szövegelemeknél, címeknél és idézeteknél.
- A főszövegben kerülni kell a közismert rövidítéseket (pl., ti., ill.), ezeket kiírjuk teljes alakjukban (például, illetve, tudniillik), ám a jegyzetekben szerepelhetnek (egységesen) rövidítve is. Dátumok esetén a hónapneveket a főszövegben teljes, a jegyzetekben (kivéve napilapok dátumozását) rövidített alakban írjuk.

- A személynevek között a nagykötójelet betűközzel, városok esetében szorosan, azaz betűköz nélkül helyezük el. Például: Kovács Tibor – Lengyel János, de Wien–Köln–Bonn.
- Idézetet „és” jel közé teszünk, az idézeten belüli idézetet »ún. lúdlábak« közé tesszük. Az idézetet nem kurziváljuk.
- A túlzást, iróniát, átvitt értelmű jelentést stb. jelző kifejezéseinket idézőjel közé tegyük, pl. A „fejlett” szocializmus építése során. (Az aposztróf egyedül a ’jelentésben’ értelmében használatos.)
- A számok között kis- és nagykötójelet egyaránt használunk. Nagykötójelet (ALT 0150) akkor, ha -tól -ig viszonyt fejezünk ki (például: 1944–1945, a 10–15 évesek), kiskötójelet (a billentyűzeten szereplő mínuszjel) pedig körülbelüli érték meghatározásakor (például: 5-6 jelölt, 10-12 résztvevő stb.).
- Az idézetekben a szerzői elhallgatást ... (ALT 0133) jelöli, de ha kihagyunk az idézetből, akkor a ... szögletes zárójelbe kerül: [...]
- Ha zárójelen belül használunk zárójelet, azt szögletessel jelöljük: ([])
- A táblázatok, ábrákat és képeket címmel kell ellátni és folyamatos sorszámozást kapjanak. Ábrához, képhez, táblázathoz, grafikonhoz tartozó forrást közvetlenül alatta jelöljük: Forrás: rövidítés a fentebbi módokon. A főszövegben is hivatkozzuk az adott táblázatot – (1. táblázat) formában –, mert a tördeléskor nem biztos, hogy pont oda kerül majd, ahol a kéziratban szerepel, ezért ez segítség a tördelőnek is, és az olvasónak is.
- Ha a könyvben fekete-fehér ábrák, képek, táblázatok, grafikonok szerepelnek, ezek mehetnek a főszövegben a megfelelő helyükre. Ha ezek színesben készültek, az elektronikus verzióban mehetnek a főszövegben a megfelelő helyükre. Ha készül papír nyomás is a pdf-ből, célszerű egyeztetni a tördelővel arról, hogy a kéziratban hová kerüljenek a színes képek. Sokkal olcsóbb, ha a könyv végén együtt szerepelnek a színes képek.
- Rövidítéseket a jegyzetekben használunk, a főszövegben nem. Gyakran használt rövidítések:
 - jegyzet, jegyzetek = jegyz.
 - például = pl.
 - recto = r.
 - skk. = az adott és az azt követő oldalak
 - tudniillik = ti. (csak lábjegyzetben)
 - ugyanott = uo.
 - úgynevezett = ún.
 - verso = v.
 - vedd össze = vö.
 - Nem rövidítjük ld.-nek a lásd., hanem kírjuk: Lásd a